

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εκλεκτικοί
- β. Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- γ. Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας (1899).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του ρωσικού κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή της Ελλάδας.
- β. Με πρωτοβουλία της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ), τον Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένα αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής, με έδρα την Αθήνα.
- γ. Η Συμφωνία της Άγκυρας (Ιούνιος 1930) προέβλεπε και την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.
- δ. Ο 20ός αιώνας βρήκε τον ελληνισμό του Πόντου να έχει θεαματικό προβάδισμα, συγκριτικά με τις άλλες εθνότητες της ευρύτερης περιοχής, στον οικονομικό και τον πνευματικό τομέα.
- ε. Ο Γερμανός Καραβαγγέλης διαπραγματεύθηκε με τους Αρμένιους, καθώς επίσης και με τους μουσουλμάνους του Πόντου, μια μορφή συνομοσπονδίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς επέδρασε η καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, με το ελληνικό Σύνταγμα του 1844, α) στην πολιτική και κομματική δράση (μονάδες 6) και β) στον κοινοβουλευτισμό; (μονάδες 7)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η εξέλιξη του Κρητικού Ζητήματος από τη 14^η Φεβρουαρίου 1913 μέχρι και την 1^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

- α) τις αντιλήψεις του Χ. Τρικούπη όσον αφορά το κράτος, τη διοίκηση και την οικονομία, αντιπαραβάλλοντάς τες με τις αντίστοιχες του πολιτικού του αντιπάλου Θ. Δηλιγιάννη. (μονάδες 17)

- β) τις προσπάθειες που κατέβαλλε ο Χ. Τρικούπης, ως πρωθυπουργός, για την υλοποίηση αυτών των αντιλήψεων. (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η νέα Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 26 Φλεβάρη 1882 [...]. Ο νέος πρωθυπουργός [Χαρίλαος Τρικούπης] στον προγραμματικό του λόγο είπε: [...]

«Τὸ πρόγραμμα ἡμῶν [...] ζητεῖ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου. Ἡ κοινωνία ζητεῖ φραγμοὺς κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τῶν ὑπερβασίων παντός ἰσχύοντος, κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῆς Βουλῆς. Ὅ,τι πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον εἶναι οὐχὶ ἐπίδειξις πλαστοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ κράτους τὴν ὁδόν, ἣτις θέλει φέρει εἰς τὸ ἰσοζύγιον, ἐὰν ἐμμείνωμεν ἀκραδάντως ἐν αὐτῇ. Ὅφείλομεν ἐν τῇ διαρροθμίσει τῶν οικονομικῶν νὰ ἐπιζητήσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ὅσον [δυνατόν] ἐλαττώσεως τῶν δαπανῶν, ἐπιτρεπούσης ὅμως πλήρη τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τῶν πόρων τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο πᾶσα θυσία, τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν ζητήσῃ παρὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῶν βιομηχανικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, τῆς συγκοινωνίας καὶ πάντων δι' ὧν προάγεται ἡ ὑλικὴ δύναμις, θέλει ψηφισθῆ...»

Γ. Κορδάτου, *Μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας*, τ.ΧΙΙ, σ.382, στο Κ.Ε.Ε., *Αξιολόγηση τῶν μαθητῶν στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικῆς Ἱστορίας*, τχ.πρώτο, Αθήνα 1999, σσ.55-56.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Το δημοσιονομικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη μπορεί να συνοψισθεί σε δύο βασικές κατευθυντήριες ιδέες: Η πρώτη[...]επαναλαμβάνεται σε όλα τα προεκλογικά και μετεκλογικά προγράμματα του δηλιγιαννισμού της εικοσαετίας 1885-1905: οικονομία στις δημόσιες δαπάνες, που θα προκαλέσει ελάττωση της φορολογικής επιβαρύνσεως και θα αποτελέσει κίνητρο για τη σταδιακή, φυσική, αύξηση της εγχώριας παραγωγής από όλους τους παράγοντες του ενεργού οικονομικά πληθυσμού. Η δεύτερη, η έννοια της εθνικής εργασίας, που αναπτύσσει τις δυνατότητές της κάτω από τη σκέπη της κρατικής πολιτικής λιτότητας και στον τομέα των κρατικών δαπανών, αλλά και στο φορολογικό τομέα, σε τρόπο ώστε το κοινωνικό σώμα, χωρίς ταξικές διακρίσεις, να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το κράτος, είναι μια καινούργια ιδέα. [...]

Ἱστορία του Ἑλληνικοῦ ἔθνους, *Νεώτερος Ἑλληνισμός ἀπὸ τὸ 1881 ὡς τὸ 1913*, τ. ΙΔ΄, Ἐκδοτικὴ Αθηνῶν, Αθήνα 2000², σ.181.

Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, εκτός από τον προγραμματικό λόγο του Χ. Τρικούπη.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Για την κατασκευή των σιδηροδρόμων το κράτος διέθεσε συνολικά το 68% των αναγκαίων πόρων από δάνεια, από τα οποία πάλι το 74% αντλήθηκε από τις διεθνείς χρηματαγορές. [...] Αυτή η οικονομική και δημοσιονομική πολιτική είχε ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη και για τα ελληνικά δεδομένα ασυνήθιστα υψηλή επιβάρυνση των φορολογουμένων. [...] Όσο για τη φορολογική δικαιοσύνη πρέπει να διαπιστώσουμε ότι τα μερίσματα των μετοχών δεν επιβαρύνονταν καθόλου, ενώ άλλα έσοδα από κεφάλαιο καθώς και τα κέρδη των τραπεζών φορολογούνταν ελάχιστα, για να

υπάρχουν κίνητρα για μεταφορά κεφαλαίων στην Ελλάδα. Τα φορολογικά βάρη έφεραν οι καταναλωτές μέσω των έμμεσων φόρων [...]. Σε αυτά προστίθενταν οι δασμοί που επιβάλλονταν κυρίως με εισπρακτικά κριτήρια. Το ποσοστό των έμμεσων φόρων στα δημόσια έσοδα αυξήθηκε πάντως από 50% το 1863 σε 68% το 1890, ενώ το ποσοστό των εσόδων από τη φορολόγηση αγροτικών προϊόντων μειώθηκε στο ίδιο διάστημα από 48% σε 22%.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, μτφ. Θ. Παρασκευόπουλος, τ.Α΄, Αθήνα, 2006, σσ.572-574.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε:

- α) στη συμβολή των προσφύγων στη βιομηχανική ανάπτυξη της Ελλάδας (μονάδες 15) και
- β) στην ένταξη των γυναικών προσφύγων στον ενεργό πληθυσμό της χώρας. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η ελληνική οικονομία απλά διευρύνθηκε ποσοτικά διατηρώντας τα ίδια χαρακτηριστικά της. Αυτό είχε αποτέλεσμα η υποαπασχόληση και η αυτοαπασχόληση, το μικρεμπόριο, οι δουλειές του ποδαριού να αποτελούν την κύρια εργασία των προσφύγων, δημιουργώντας ένα τεράστιο πλήθος φτωχών. Η περίπτωση της Πάτρας εντάσσεται ακριβώς στο τυπικό παράδειγμα.[...] Οι μικροβιομηχανίες είναι κυρίως βυρσοδεψεία, μηχανολογικά εργαστήρια, επεξεργασίας τροφίμων και ειδών εκ νημάτων. Οι μεσαίες βιομηχανίες είναι ειδών εκ νημάτων, τροφίμων, δέρματος, ξύλου, οικοδομών. Οι μεγάλες βιομηχανίες είναι ελάχιστες και αποτελούν μόνο το 4% του συνόλου και μόνο 6 απασχολούν πάνω από 100 εργάτες. Συνολικά μόνο 55 από τις 1.349 χρησιμοποιούν μηχανική κινητήρια δύναμη, γεγονός που αποδεικνύει ότι η απόλυτη πλειονότητα βασιζόταν στην εργατική δύναμη, ενώ το τεχνικό προσωπικό ήταν μηδαμινό. Όμως η εμφάνιση των προσφύγων οδηγεί σε αύξηση των ανώνυμων, ομόρρυθμων εταιρειών, αλλά κυρίως των ατομικών επιχειρήσεων. Αλλά και όλες οι προσφυγικές περιοχές δεν ξεφεύγουν σχεδόν καθόλου από τον γενικό αυτό κανόνα.

Η Νέα Ιωνία (Ποδαράδες) είναι ένα παράδειγμα που αποκλίνει σχετικά μόνο από τον γενικό κανόνα, καθώς ιδρύθηκαν πολλές μικρές βιοτεχνικές επιχειρήσεις, αλλά και μεγάλα ή μεσαία εργοστάσια. Ιδρύθηκαν σχεδόν αποκλειστικά από πρόσφυγες εργοστάσιο ελαστικών, σοκολατοποιία και ζαχαροπλαστική, βιομηχανία χρωμάτων και αγγειοπλαστικής, βαμβακουργίας, εριουργίας και υφαντουργίας, αλλά και ταπητουργίας.

Κ. Παλούκη, «*Αστική αποκατάσταση: Η συμβολή των προσφύγων στην ελληνική οικονομία*», στο *Ιστορία της Μικράς Ασίας* τ.7, εκδ. Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Αθήνα 2011, σ.106.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Συνολικά, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία που παρέχουν οι απογραφές, στα αστικά επαγγέλματα απορροφήθηκαν 208.881 πρόσφυγες. Πιο συγκεκριμένα: οι άνδρες απορροφήθηκαν κυρίως από τη βιομηχανία και το εμπόριο σε ποσοστό 49,45% και 23,41% αντίστοιχα· στις γυναίκες, η

συντριπτική πλειονότητα, ποσοστό 71,73%, απασχολήθηκε στη βιομηχανία, ενώ σημαντικό μέρος, το 15,52% εργάστηκε ως υπηρετικό προσωπικό. «Οι [γυναίκες] πρόσφυγες ως εκ της ανάγκης, εις ην ευρέθησαν και της ελλείψεως εξειδικεύσεως, δέχονται να εργάζονται με τα προσφερόμενα υπό των εργοδοτών ημερομίσθια, αποχωρούν όμως εις πρώτην παρουσιαζομένην ευκαιρίαν. [...]»

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι ένα σημαντικό ποσοστό εργαζόμενων προσφύγων γυναικών διαφεύγει από τις απογραφές. Οι περισσότερες από αυτές, επικεφαλής απορφανισμένων από πατέρα οικογενειών, εργάζονταν ως καθαρίστριες, πλύστρες ή σε άλλες ευκαιριακές δουλειές. Όπως αναφέρουν και οι εκθέσεις των επιθεωρητών εργασίας, «το μοναδικό δωμάτιο του σπιτιού μεταβάλλεται σε εργαστήριο και γίνεται τότε πλυσταριό, τότε καρεκλάδικο και τότε ραφείο ειδών στρατού».

Μιχάλης Ρηγίνος, «Η επαγγελματική αποκατάσταση των προσφύγων στις πόλεις» στο *Επιστημονικό Συμπόσιο: Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα-οι προσφυγουπόλεις στην Ελλάδα, 11 και 12 Απριλίου 1997*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα, σσ. 235-236.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Στη Λέσβο το 1923, και για μια πενταετία περίπου, λειτούργησε ο «Σύνδεσμος παροχής εργασίας εις τας πρόσφυγας γυναίκας» ο οποίος βρήκε δουλειά σε πολλές Μικρασιάτισσες. Ήταν τότε που στα αρχοντόσπιτα της Μυτιλήνης εργάστηκαν ως παραμάνες και παραδουλεύτρες πολλές Μικρασιάτισσες, αρχόντισσες στον τόπο τους. Επίσης, οι «Αμερικανοί φίλοι της Ελλάδος» δημιούργησαν στη Μυτιλήνη εργαστήρια για τις πρόσφυγες γυναίκες που έφτιαχναν εργόχειρα και κεντήματα και προίκες ολόκληρες στον αργαλειό. Έτσι στη Μυτιλήνη βρήκαν απασχόληση 250 Μικρασιάτισσες.

Άννα Παναγιωταρέα, *Όταν οι αστοί έγιναν πρόσφυγες*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1994 σ.171-172, στο Κ.Ε.Ε., *Αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, τχ.Β΄, Αθήνα 2000 σ.206.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου σας να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ωρα δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ